

Spis treści

Ramki, rysunki i tabele	XIII
Autorzy rozdziałów	XV
Podziękowania	XVII
Skróty	XIX

1 Badanie bezpieczeństwa. Wprowadzenie	1
<i>Paul D. Williams</i>	
Najkrócej o tym, czym są studia bezpieczeństwa	2
Określenie przestrzeni badań: cztery podstawowe pytania	5
Czym jest bezpieczeństwo?	5
Bezpieczeństwo, ale czyje?	7
Co wchodzi w zakres pojęcia bezpieczeństwa?	8
Jak zapewniać bezpieczeństwo?	9
Jak korzystać z tej książki?	10

Część 1. Ujęcia teoretyczne

2 Realizm	15
<i>Colin Elman</i>	
Wprowadzenie	16
Realizm klasyczny	17
Neorealizm: <i>Theory of International Politics</i> Waltza	18
Defensywny realizm strukturalny	21
Ofensywny realizm strukturalny	22
Realizm „wzrostów i upadków”	24
Realizm neoklasyczny	26
Zakończenie	27

3 Liberalizm	29
<i>Cornelia Navari</i>	
Wprowadzenie	30
Liberalizm tradycyjny (kantowski)	30
<i>Douce commerce</i>	32
Teoria demokratycznego pokoju	36
Neoliberalny instytucjonalizm	39
Zakończenie	43

4 Teoria gier	44
<i>Frank C. Zagare</i>	
Wprowadzenie	45
Pojęcia pierwotne	45
Gry strategiczne i równowaga Nasha	46
Gry w postaci rozwiniętej, indukcja wsteczna i równowagi doskonałe w podgrach	51
Zastosowania teorii gier w badaniach bezpieczeństwa	54
Zakończenie	57

5	Konstruktywizm	59
	<i>Matt McDonald</i>	
	Wprowadzenie: konstruktywizm i bezpieczeństwo	60
	Konstruktywizm: główne zasady i ogólne założenia	60
	Bezpieczeństwo jako konstrukt społeczny: tożsamość i normy	61
	Przestrzeń negocjacji i rywalizacji	64
	Działania, struktury i zmiana	65
	Szkoła kopenhaska	67
	Zakończenie	71
6	Badania pokoju	73
	<i>Peter Lawler</i>	
	Wprowadzenie: co to są badania pokoju?	74
	Krótką historią badań pokoju	75
	<i>Peace research</i> jako dyscyplina naukowa	77
	Od <i>peace research</i> do badań pokoju	79
	Podstawowe pojęcia	80
	Pokój pozytywny i negatywny	81
	Przemoc strukturalna	82
	Przemoc kulturowa	84
	Jaka jest przyszłość badań pokoju?	86
7	Teoria krytyczna	88
	<i>Pinar Bilgin</i>	
	Wprowadzenie: potrzeba perspektywy krytycznej	89
	Nowe ujęcie bezpieczeństwa	90
	Teoria krytyczna	91
	Teoria i praktyka	94
	Szkoła walijska krytycznych badań bezpieczeństwa	96
	Emancypacja	98
	Zakończenie	100
8	Ujęcia feministyczne	101
	<i>Sandra Whitworth</i>	
	Wprowadzenie	102
	Bezpieczeństwo międzynarodowe w myśli feministycznej	103
	Kobiety, <i>gender</i> i bezpieczeństwo – wpływ konfliktów zbrojnych	105
	Kobiety, <i>gender</i> i bezpieczeństwo – czynny udział w konfliktach	108
	Kobiety, <i>gender</i> i bezpieczeństwo – broń i wojna w słowach i działaniu	109
	Zakończenie	112
9	Międzynarodowa socjologia polityczna	113
	<i>Didier Bigo</i>	
	Wprowadzenie	114
	Badania bezpieczeństwa jako obszar nauki o stosunkach międzynarodowych:	
	zamykanie i otwieranie granic pojęcia bezpieczeństwa	115
	Stanowisko konstruktywistyczne: od sektorów bezpieczeństwa do procesów	
	sekurytyzacyjnych	121
	Czy sekurytyzacja jest tylko aktem mowy wprowadzającym wyjątkowość? Rola	
	rutynowych procedur i technologii	124
	Zakończenie	126
Część 2. Podstawowe pojęcia		
10	Niepewność	131
	<i>Ken Booth i Nicholas J. Wheeler</i>	
	Wprowadzenie	132
	Niepewność w życiu społecznym	132

Istota dylematu bezpieczeństwa	135
Trzy logiki	137
Dylemat bezpieczeństwa w XXI wieku	141
Nowe obszary badań bezpieczeństwa	144
11 Wojna	148
<i>Paul D. Williams</i>	
Wprowadzenie	149
Trzy filozofie wojny	149
Tendencje w konfliktach zbrojnych po 1945 roku	153
Kto walczy w konfliktach, a kto w nich ginie?	157
Czy charakter wojny obecnie się zmienia?	159
Koncepcja wojny totalnej	159
Debata na temat „nowych wojen”	161
Jak prowadzą dziś wojny państwa Zachodu?	163
Zakończenie	165
12 Terroryzm	167
<i>Paul Rogers</i>	
Wprowadzenie	168
Terroryzm na tle innych zagrożeń	168
Pojęcie terroryzmu	170
Terroryzm państwowy i transnarodowy	170
Odpowiedzi na terroryzm	172
Reakcja na zamachy z 11 września i „wojna z terroryzmem”	174
Tendencje współczesnego terroryzmu	178
Terroryzm i ruchy powstańcze	178
Wymiar transnarodowy	178
Samobójcze ataki terrorystyczne	178
Szybkość uczenia się	179
Rozwój przekazów medialnych	179
Atakowanie celów gospodarczych	179
Zamachy masowe i broń masowej zagłady	179
Zakończenie	180
13 Ludobójstwo i masowe mordy	181
<i>Adam Jones</i>	
Wprowadzenie	182
Główne przypadki ludobójstwa	184
Problemy interwencji	186
Zakończenie: droga tam i z powrotem	191
14 Konflikty etniczne	196
<i>Stuart J. Kaufman</i>	
Wprowadzenie	197
Czym jest konflikt etniczny?	198
Obraz konfliktów etnicznych	200
Przyczyny gwałtownych konfliktów etnicznych	202
Sudan	204
Jugosławia	205
Aspekt bezpieczeństwa międzynarodowego w konfliktach etnicznych	206
Rozwiązywanie wewnętrznych konfliktów etnicznych	209
15 Wymuszanie	212
<i>Lawrence Freedman i Srinath Raghavan</i>	
Wprowadzenie	213
Strategia	213
Odstraszanie i przymuszanie	214
Konstrukcja strategii wymuszania	215

	Karanie i niedopuszczanie	216
	Rodzaje kosztów	218
	Wielość kontekstów	221
	Reputacja wobec wymuszania	222
	Wpływ długookresowy	223
	Zakończenie	224
16	Bezpieczeństwo jednostki	225
	<i>Fen Osler Hampson</i>	
	Wprowadzenie	226
	Zakres zagadnienia bezpieczeństwa jednostki	227
	Granice przedmiotu	228
	Aktualne debaty i kontrowersje	230
	Ocena zagrożeń dla bezpieczeństwa jednostki	234
	Zarządzanie bezpieczeństwem jednostki	236
	W kierunku teorii bezpieczeństwa jednostki	237
	Zakończenie	239
17	Ubóstwo	241
	<i>Caroline Thomas</i>	
	Wprowadzenie	242
	Czy badania bezpieczeństwa powinny się zajmować ubóstwem?	243
	Kto jest ubogi? Kto ma być bezpieczny? Umieszczenie jednostek w centrum zainteresowania	244
	Co wiemy o splocie ubóstwa z bezpieczeństwem?	246
	Co wiemy o związkach między ubóstwem a gwałtownymi konfliktami?	250
	Wpływ ubóstwa na konflikty	251
	Wpływ konfliktów na ubóstwo	252
	Wysiłki dyplomatyczne w dziedzinie ubóstwa i bezpieczeństwa	252
	Zakończenie	255
18	Zmiany w środowisku	256
	<i>Simon Dalby</i>	
	Wprowadzenie	257
	Bezpieczeństwo ekologiczne	257
	Robert Kaplan: „Nadchodzi anarchia”	258
	Zagrożenia ekologiczne: co mówi nauka?	260
	Zagrożenia ekologiczne: jakie programy działania?	262
	Dziesięć lat później: scenariusz klimatyczny Pentagonu	264
	Bezpieczeństwo jednostki i ekologia globalna	266
19	Zdrowotność	270
	<i>Colin McInnes</i>	
	Wprowadzenie	271
	Zdrowotność jako problem bezpieczeństwa	272
	Szerzenie się chorób zakaźnych	274
	HIV/AIDS jako problem bezpieczeństwa	275
	Bioterroryzm	278
	Partnerstwo niedoskonałe	280
	Zakończenie	282
Część 3. Instytucje		
20	Sojusze	287
	<i>John Duffield (przy współpracy Cynthii Michoty i Sary Ann Miller)</i>	
	Wprowadzenie: po co badać sojusze?	288
	Aparatura pojęciowa: co to jest sojusz?	289

Teorie trwania i rozpadu sojuszy	291
Teorie powstawania sojuszy	291
Instytucjonalizacja i socjalizacja sojuszy	294
NATO po zimnej wojnie	296
Tło problemu: powstanie NATO i jego ewolucja w okresie zimnej wojny	296
Zagadka trwania NATO w epoce pozimnowojennej	297
Teorie trwałości NATO	298
Zakończenie: teoria sojuszy a przyszłość NATO	300
21 Instytucje regionalne	303
<i>Louise Fawcett</i>	
Wprowadzenie	304
Układ tekstu	306
Uwagi terminologiczne	307
Początki i rozwój regionalnych instytucji bezpieczeństwa	308
Regionalne instytucje bezpieczeństwa w okresie zimnej wojny	309
Regionalne instytucje bezpieczeństwa po zimnej wojnie	312
Wyzwania współczesne	315
Operacje pokojowe	315
Środowisko bezpieczeństwa po 2001 roku	317
Ocena rozwoju regionalnych instytucji bezpieczeństwa	319
22 Organizacja Narodów Zjednoczonych	322
<i>Thomas G. Weiss i Danielle Zach Kalbacher</i>	
Wprowadzenie	323
Rada Bezpieczeństwa	324
Skład	326
Kompetencje	326
Rozbudowa zadań Rady Bezpieczeństwa	327
Hegemonia Stanów Zjednoczonych	329
Wzrost roli podmiotów niepaństwowych jako partnerów Rady Bezpieczeństwa	330
Zgromadzenie Ogólne ONZ	331
Sekretariat ONZ	332
Inne organy i instytucje ONZ	335
Wyzwania XXI wieku	336
Reakcje ONZ na zmiany charakteru wojen	336
Terroryzm	338
Rozbrojenie i nierozprzestrzenianie broni masowego rażenia	339
Zakończenie	340
Część 4. Wyzwania współczesności	
23 Międzynarodowy handel bronią	345
<i>William D. Hartung</i>	
Wprowadzenie	346
Trzy obszary obrotu bronią	346
Nasilenie handlu bronią: lata 70. i 80.	349
Dynamika pozimnowojenna	352
Eksport broni po 11 września	353
Obrót ręczną bronią strzelecką i bronią lekką	354
Niebezpieczeństwa wynikające z handlu towarami o podwójnym zastosowaniu:	
siatka Khana	358
Perspektywy regulacji handlu bronią	360
Zakończenie	361

24	Proliferacja broni jądrowej	362
	<i>Waheguru Pal Singh Sidhu</i>	
	Wprowadzenie	363
	Trzy słabości reżimu nieprolifracji	364
	Reżim nieprolifracji	365
	Trzy główne wyzwania współczesności	365
	Trzy ujęcia problemów proliferacji jądrowej	371
	Perspektywy postępu	374
25	Przeciwdziałanie terroryzmowi	377
	<i>Paul R. Pillar</i>	
	Wprowadzenie	378
	Podstawowe elementy przeciwdziałania terroryzmowi	378
	Ochrona	381
	Przechodząc do ataku	383
	Działania policyjne i wojskowe	385
	Specyficzne problemy i ich rozwiązywanie	388
26	Walka z rebeliantami	391
	<i>Joanna Spear</i>	
	Wprowadzenie: współczesna debata na temat walki z rebeliantami	392
	Stan badań	394
	Źródło problemu: rebelianci	396
	„Serca i umysły”	398
	Znaczenie siły wojskowej w walce z rebeliantami	399
	Nauka w terenie	401
	Specyfika walki z rebeliantami w epoce rozkwitu mass mediów	403
	Walka z rebeliantami a operacje utrwalania pokoju po zakończeniu konfliktu	404
	Zakończenie	405
27	Operacje pokojowe	408
	<i>Michael Pugh</i>	
	Wprowadzenie	409
	Terminy i ich znaczenia	410
	Eksplozja misji pokojowych, odwrót od nich i nawrót	412
	Reformy	415
	Raport Brahimi	415
	Cele Guéhenno	417
	Plany Ban Ki-moon	418
	Standardy profesjonalizmu	418
	Operacje hybrydowe	419
	Luka bezpieczeństwa publicznego	421
	Zakończenie: perspektywy na przyszłość	421
28	Odpowiedzialność za ochronę	424
	<i>Alex J. Bellamy</i>	
	Wprowadzenie	425
	Suwerenność i odpowiedzialność: od rewolucji amerykańskiej do raportu ICISS	426
	R2P	429
	Odpowiedzialność za zapobieganie	430
	Odpowiedzialność za reagowanie	431
	Odpowiedzialność za odbudowę	434
	Od ICISS do Szczytu Światowego	435
	Przekuć idee w działanie?	437
	Zakończenie	438

29	<i>Prywatyzacja bezpieczeństwa</i>	440
	<i>Deborah D. Avant</i>	
	Wprowadzenie	441
	Prywatyzacja bezpieczeństwa a kontrola sił zbrojnych	442
	Transnarodowy rynek usług wojskowych i bezpieczeństwa	444
	Współczesny rynek bezpieczeństwa na tle historycznym	447
	Przyczyny rozwoju współczesnego rynku bezpieczeństwa	450
	Zakończenie	452
30	<i>Transnarodowa przestępczość zorganizowana</i>	455
	<i>John T. Picarelli</i>	
	Wprowadzenie	456
	Transnarodowe organizacje przestępcze	456
	Pokątna ekonomia polityczna	459
	Wielka trójka: handel narkotykami, ludźmi i bronią	459
	Globalny świat przestępczości	461
	Pranie brudnych pieniędzy i korupcja	463
	Ciemna strona procesów globalizacji	463
	Przestępczość transnarodowa jako problem bezpieczeństwa	464
	Bezpieczeństwo międzynarodowe	465
	Bezpieczeństwo narodowe	465
	Bezpieczeństwo jednostki	466
	Reakcja na transnarodową przestępczość	467
	Zakończenie	469
31	<i>Ruchy ludności</i>	471
	<i>Sita Bali</i>	
	Wprowadzenie	472
	Ruchy ludności jako zagadnienie bezpieczeństwa	473
	Kategorie ruchów ludności	474
	Ruchy ludności a gwałtowne konflikty	477
	Ruchy ludności a polityka zagraniczna	478
	Ruchy ludności a bezpieczeństwo wewnętrzne	481
	Zakończenie	483
32	<i>Bezpieczeństwo energetyczne</i>	486
	<i>Michael T. Klare</i>	
	Wprowadzenie	487
	Pojęcie bezpieczeństwa energetycznego	487
	Dlaczego właśnie dziś?	492
	Poczucie wyczerpywania się zasobów ropy na świecie	492
	Przesuwanie się środka ciężkości globalnej produkcji ropy naftowej	494
	Infrastruktura naftowa jako cel ataków	495
	Jak podchodzić do bezpieczeństwa energetycznego (lub jego braku)	497
	Zakończenie	
33	<i>Perspektywy badań bezpieczeństwa</i>	503
	<i>Stuart Croft</i>	
	Wprowadzenie: kontekst i zakres	504
	Miejsce badań bezpieczeństwa	504
	Przyszłość badań bezpieczeństwa jako obszaru badawczego	507
	Przyszłość badań bezpieczeństwa jako subdyscypliny	511
	Badania bezpieczeństwa, zacieranie się granic i walka o spójność	514
	Bibliografia	517
	Indeks	555